

Patti Smith

***l'any del
mico***

Traduït per Martí Sales

CLUB EDITOR

Year of the Monkey

1a edició catalana: març de 2020

1a edició digital: maig de 2020

© 2019, Patti Smith

© 2020, Martí Sales, per la traducció

© 2020, Club Editor 1959, S.L.U., per l'edició

Coves d'en Cimany, 2 – 08032 Barcelona

www.clubeditor.cat

info@clubeditor.cat

Dibuix de la guarda: Alejandro Dardik

Disseny de col·lecció: Àngel Uzkiàno

Correcció: Maria Bohigas, Xavier Valls

Producció de l'ebook: booqlab

ISBN: 978-84-7329-259-7

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot realitzar amb el permís dels seus titulars, a part de les excepcions previstes per la llei. Adreceu-vos a CEDRO si necessiteu fotocopiar-ne o escanejar-ne fragments.

Patti Smith

L'Any del Mico

Traduït de l'anglès per Martí Sales

CLUB EDITOR
BARCELONA

TAULA

Cap a l'oest

UCI

ADM2016

El que va dir Marc Aureli

Big Red

Entreacte

Torna a casa el mariner

Imitació d'un somni

Papallones negres

Amulets

Buscant Imaginos

Per què és important Belinda Carlisle

La Santa Seu

L'Anyell Místic

El gallet daurat

Una nit a la lluna

Una mena d'epíleg

Epíleg d'un epíleg

Un deliri mortal s'escampa pel món.

ANTONIN ARTAUD

CAP A L'OEST

Era ben passada mitjanit quan vam aturar-nos davant del Dream Motel. Vaig pagar al conductor, vaig assegurar-me que no em deixava res i vaig picar el timbre per despertar la mestressa. Són gairebé les tres de la matinada, va dir, però em va donar la clau i una ampolla d'aigua mineral. La meua habitació era a la planta baixa, de cara al moll. Vaig obrir la porta corredissa de vidre i vaig sentir el soroll de les onades acompanyat pel bramul llunyà dels lleons marins espantats als taulons de sota l'embarcador. Bon any nou!, vaig cridar. Bon any nou a la lluna creixent, al mar telepàtic.

El trajecte des de San Francisco havia durat una horeta. L'havia fet completament desvetllada però de sobte no m'aguantava dreta. Em vaig treure l'abric i vaig deixar la porta corredissa entreoberta per sentir les onades, però immediatament vaig caure en un succedani de son. Vaig despertar-me de cop, vaig anar al lavabo a rentar-me les dents, vaig treure'm les botes i vaig ficar-me al llit. Potser vaig somniar.

El matí de Cap d'Any a Santa Cruz, força mort. M'havien agafat ganes d'esmorzar una cosa concreta: cafè, farinetes i ceba tendra. Era molt demanar, aquí, però amb uns ous ferrats amb pernil ja faria. Vaig agafar la càmera i vaig baixar cap al moll. Un rètol sobresortia, amenaçador, mig tapat per unes palmeres altes i primes, i vaig adonar-me que allò, en realitat, no era un motel. El rètol deia Dream Inn, tocat per una estrella que recordava l'època de l'Sputnik. Vaig aturar-me a admirar-lo i vaig disparar una Polaroid, la vaig treure i me la vaig ficar a la butxaca.

—Gràcies, Dream Motel —vaig dir, mig a l'aire, mig al rètol.

—És Dream Inn! —va exclamar el rètol.

—Ai, sí, perdó —vaig dir, una mica compungida—. El cas és que no he somniat gens.

—¿De veritat? ¿Gens?

—Gens!

No podia evitar-ho, em sentia com l'Alícia quan la interroga el centpeus fumador de narguil. Vaig mirar a terra per evitar l'energia escrutadora del rètol.

—Bé, gràcies per la foto —vaig dir, a punt de marxar.

Però la meva partida va descarrilar amb l'explosió sobtada de tot d'il·lustracions de Tenniel: la Tortuga falsa, els criats Peix i Granota, el Dodo mudat amb la seva gran jaqueta, la Duquessa terrible i el Cuiner i Alícia en persona presidint amargada la inacabable hora del te on, que ens perdonin a tots, no s'estava servint te. Vaig pensar si aquell bombardeig imprevisit era autoinduït o cortesia de la càrrega magnètica del rètol del Dream Inn.

—¿I ara què?

—La ment! —vaig cridar exasperada mentre els esbossos animats es multiplicaven a un ritme alarmant.

—La ment que es desperta! —va riure el rètol, triomfant.

En girar-me la transmissió es va tallar. La veritat és que sóc una mica guenya i de vegades em passa, de cua d'ull salten coses, sobretot per la dreta. I un cop ben desvetllat, el cervell és receptiu a tota mena de senyals, però això no l'hi podia confessar, a un rètol.

—No he somniat res! —vaig cridar-li, tossuda, tot baixant el carrer flanquejat per salamandres flotants.

Al peu del carrer hi havia un tuguri baixet amb la paraula CAFÈ escrita al vidre lletra per lletra en horitzontal a mig metre d'altura, amb un cartell a sota que posava "Obert". Si dedicaven tant d'espai de finestra a la paraula *café*, vaig deduir que devien tenir-ne de bo i potser fins i tot dònuts amb canyella per sobre. Però en posar la mà al pom de la porta vaig fixar-me en un cartell més petit que penjava: "Tancat". Cap explicació, cap "Ara tornem". No tenia gaires esperances de trobar un *café*, i de dònuts, cap ni una. Vaig pensar que la majoria de la gent devia estar passant la ressaca a

casa. No se li pot retreure a un cafè que tanqui per Cap d'Any, encara que precisament un cafè sigui el remei just i necessari després d'una nit de gresca excessiva.

Sense cafè, vaig seure en un banc a repassar les mogudes d'aquella nit. Era l'última de tres nits seguides tocant al Fillmore i estava canviant les cordes de la meva Stratocaster quan un paio amb una cua llardosa s'havia inclinat i m'havia vomitat a les botes. L'últim sospir del 2015, un ruixat de vòmit per donar pas al Cap d'Any. ¿Un bon o mal auguri? Bé, tal com va el món, ¿qui ho podria dir? En recordar-ho vaig furgar les butxaques buscant les tovallolletes perfumades que faig servir per netejar les lents de la càmera i em vaig ajupir per netejar-me les botes. Bon any nou, els vaig dir.

Tot passant a poc a poc davant del rètol em va venir al cap un seguit curiós de frases i vaig remenar-me les butxaques buscant un bolígraf per apuntar-les. “Ocells cendrosos volen en cercles sobre la ciutat empolsegada de nit / prats vagabunds engalanats de boira / un palau mític que encara era un bosc / fulles que només són fulles.” És la síndrome del poeta eixorc, que necessita agafar inspiració de l'aire erràtic, com Jean Marais a l'Orpheus de Cocteau, que es tanca en un garatge barroc als afores de París amb un Renault abonyegat i sintonitza radiofreqüències i gargoteja en bocins de paper —una gota d'aigua conté el món, etc.

Un cop a l'habitació, vaig trobar uns sobres de Nescafé i una petita bullidora elèctrica. Em vaig fer el cafè embolicada amb una manta, vaig obrir la porta corredissa i vaig seure al petit pati davant de mar. Un mur baix tapava una mica la vista, però tenia cafè, sentia les onades i estava prou contenta.

Aleshores vaig pensar en el Sandy. Hauria hagut de ser aquí, en una habitació a l'altra banda del passadís. Havíem quedat a San Francisco abans dels concerts al Fillmore per fer el que solíem fer sempre: un cafè al Caffè Trieste, repassar les estanteries de la City Light Bookstore i conduir amunt i avall pel Golden Gate escoltant The Doors i Wagner i els Grateful Dead. En Sandy Pearlman, el company de fa quaranta anys que amb el seu ritme accelerat desgranava el cicle de l'Anell o un riff de Benjamin Britten, sempre hi era quan tocàvem al Fillmore, amb la jaqueta de cuir baldera i una gorra

de beisbol, abocat sobre un got de gínger ale a la taula de sempre rere una cortina prop dels camerinos. Volíem trencar files després del concert i conduir de matinada per la boira efervescent fins a Santa Cruz. La idea era dinar per Cap d'Any al seu lloc secret de tacos no gaire lluny del Dream Motel.

Però no va anar així, perquè la nit abans del primer concert van trobar en Sandy sol i inconscient en un pàrquing de San Rafael. El van dur a un hospital de Marin County: havia patit una hemorràgia cerebral.

El matí del nostre primer concert en Lenny Kaye i jo vam anar a la Unitat de Cures Intensives de Marin County. En Sandy en coma, amb tubs a tot arreu, acotxat per un silenci inquietant. Drets a banda i banda del llit, vam prometre que estaríem amb ell mentalment, que mantindríem un canal obert, a punt per interceptar i rebre qualsevol senyal. No només miques d'amor, com diria en Sandy, sinó tota la copa.

Vam tornar en cotxe al nostre hotel de Japantown, gairebé no podíem parlar. En Lenny va agafar la guitarra i vam anar a un lloc que es diu On the Bridge, allà al passeig que connecta l'est amb l'oest. Vam seure al fons en una taula verda de fusta, callats tots dos, en xoc. Les parets eren grogues, plenes de cartells de mangues japonesos, *Hell Girl* i *Wolf's Rain* i files de còmics que més aviat semblaven novel·les de butxaca. En Lenny va demanar un curri katsu amb una cervesa Asahi Super Dry i jo vaig demanar espaguetis de tobiko i te wulong. Vam menjar, vam compartir solemnement el sake i vam tornar al Fillmore per a la prova de so. No podíem fer res més que pregar i tocar sense l'entusiasme de la presència d'en Sandy. Ens vam submergir en la primera de tres nits de feedback, poesia, arengues improvisades, política i rock'n'roll, amb una dedicació que em va deixar sense alè, com si hi poguéssim connectar a través de la música.

El matí dels meus seixanta-nou anys en Lenny i jo vam tornar a l'hospital. Vam estar-nos al costat del llit d'en Sandy i, per impossible que fos, vam jurar que no el deixaríem. En Lenny i jo vam creuar les mirades sabent que no ens podríem quedar. Teníem feina, concerts, vides per viure, fos com fos. Estàvem condemnats a celebrar el meu seixanta-novè aniversari al Fillmore sense ell. Aquella nit em vaig girar un moment

d'esquena al públic durant la part instrumental d'*If 6 Was 9* i em vaig aguantar les llàgrimes com rius de paraules que cobrissin altres rius, sobreposats amb imatges d'en Sandy inconscient, just a l'altra banda del Golden Gate.

Un cop acabada la feina a San Francisco vaig deixar en Sandy enrere i vaig anar-me'n sola a Santa Cruz. No vaig ser capaç d'anul·lar la reserva de la seva habitació i vaig seure al seient del darrere del cotxe amb la seva veu giravoltant. *Matrix Monolit Medusa Macbeth Metallica Maquiavel*. El joc de la M segons en Sandy, que l'encertava sempre, amb unes instruccions que el duien de cap a la Biblioteca d'Imaginos.

Seia al pati embolicada amb la manta com un convalescent de *La muntanya màgica* quan vaig notar la gènesi d'un mal de cap estrany, més aviat com un canvi sobtat al baròmetre. Vaig sortir a demanar una aspirina a recepció i llavors vaig adonar-me que la meva habitació no era a la planta baixa sinó a la de sota, més a prop d'on comença la platja. Me n'havia oblidat i em vaig desorientar caminant pel passadís ombrívol. Com que no era capaç de trobar l'escala que duia a recepció, vaig deixar estar l'aspirina i vaig decidir tornar. Buscant la clau vaig trobar un cabdell compacte de gasa de la mida d'un Gauloises. Vaig desenrotllar-ne una tercera part, com si hi hagués de trobar un missatge, però no hi havia res. No tenia ni idea de com havia arribat a la meva butxaca, però el vaig tornar a enrotllar, me'l vaig guardar i vaig tornar a l'habitació. Vaig engegar la ràdio, la Nina Simone cantava *I Put a Spell on You*. Les foques estaven callades i sentia les onades al lluny, l'hivern a la costa oest. Vaig enfonsar-me al llit i vaig dormir com un soc.

Al Dream Motel estic segura que no hi vaig somniar, però com més hi penso més m'adono que sí. Més exactament, vaig lliscar per la vora del somni. El capvespre amb carota de nit desemmascarant-se com l'alba il·luminava el camí que jo seguia de bon grat, del desert al mar. Les gavines xisclaven i grallaven mentre les foques dormien, visca el seu rei, més aviat una morsa, que alçava el cap i bramava al sol. Sensació d'absència, que tothom faltava, una absència a la J. G. Ballard.

La platja estava plena de papers de xocolatina, centenars, potser milers, escampats per la sorra com plomes després de la muda. Vaig ajupir-me a investigar i me'n vaig posar un grapat a la butxaca. Butterfingers, Peanut Chews, 3 Musketeers, Milky Ways i Baby Ruths. Tots oberts, però ni rastre de xocolata. No hi havia ningú, cap petjada a la costa, només un radiocasset mig tapat per un munt de sorra. M'havia deixat la clau però la porta corredissa no estava tancada. Un cop dins vaig veure que jo encara dormia, així que vaig esperar, amb la porta oberta, fins que em vaig despertar.

El meu altre jo seguia somniant, fins i tot sota el meu escrutini. Em vaig trobar una tanca publicitària que anunciava que el fenomen dels papers de xocolatina havia arribat a San Diego, ja cobria un trosset de platja que coneixia molt bé, al costat del moll de pescadors d'Ocean Beach. Vaig agafar un camí que passava per uns aiguamolls inacabables puntuats per gratacels abandonats en angles diferents. Males herbes creixien a les esquerdes de l'asfalt, branques com braços pàl·lids sobresortien d'estructures mortes. Quan vaig arribar a la platja la lluna ja era amunt i retallava la silueta del moll vell. Havia arribat massa tard, ja havien amuntegat els papers i hi havien calat foc, formant una llarga filera de fogueres tòxiques que malgrat tot feien bonic, els papers en flames s'arronsaven com fulles de tardor artificials.

Una absència a la J. G. Ballard

La vora del somni, una vora que evoluciona! O més aviat una visitació, una premonició de coses a venir, com un eixam terrible de mosquits, núvols negres que enfosquien els camins de la mainada que va i ve amb bicicleta. Els límits de la realitat s'havien reconfigurat d'una manera que semblava necessari tornar a apamar aquella topografia apedaçada. El que calia era una mica de pensament geomètric per endreçar-ho bé. Al fons del calaix de l'escriptori hi havia un parell de tiretes, una postal descolorida, una mina de llapis i un full plegat de paper de calcar, que em va semblar una sort increïble. Vaig enganxar el paper de calcar a la paret i vaig intentar entendre aquell paisatge impossible, però només em sortia un diagrama desgavellat,

que tenia tota la lògica improbable d'un mapa del tresor dibuixat per un nen.

—Fes servir el cap —em va renyar el mirall.

—Fes servir la ment —em va aconsellar el rètol.

Tenia la butxaca plena de papers de xocolatina. Vaig escampar-los per l'escriptori al costat de la postal, Exposició San Diego-Panamà 1915, que em va fer pensar que potser hauria d'anar a San Diego a investigar Ocean Beach personalment.

Les exploracions infructuoses m'havien obert la gana. Vaig trobar un restaurant retro que es deia Lucy's i vaig demanar un entrepà de formatge, pastís de móres i cafè. A la taula del costat hi havia uns nanos de catorze o quinze anys. No m'havia fixat en què deien, les seves veus em bressolaven com si s'esmunyissin de la màquina de discos que funcionava amb monedes, allà damunt de la taula. Els nanos xerraven baixet, un murmuri que de mica en mica es va tornar paraules.

—No, són dues paraules, una combinació de nom i complement.

—De cap manera, són dues paraules diferents, no és cap combinació, són dues coses diferents. Una és un complement i l'altra un nom.

—És el mateix.

—No, tu has dit combinació. No és cap combinació. Estan separades.

—Sou més burros —va dir una nova veu. Silenci sobtat. Devia tenir autoritat, perquè havien callat i escoltaven.

—És una cosa. Una descripció. És una cosa, feu-me cas. Paper de xocolatina és un nom.

Em va cridar l'atenció. ¿Casualitat o què? El murmuri s'elevava com vapor d'un bloc de gel sec. Vaig anar a pagar i de passada vaig aturar-me a la seva taula. Quatre nanos interessants i agressius.

—Ei, ¿sabeu de què va? —vaig dir traient un paper.

—Han escrit Chews malament. Amb Z.

—¿Sabeu d'on poden haver sortit?

—Potser són falsificacions xineses.

—Bé, si en sabeu res ja m'ho direu.

Mentre em miraven com si cada vegada els fes més gràcia, vaig guardar-me el paper fals de Peanut Chews. No sé com no havia detectat la Z. La dona de la caixa estava obrint un paquet de monedes. Vaig adonar-me que no havia deixat propina i vaig tornar cap a la meva taula.

—Per cert —vaig dir aturant-me davant d’ells—, paper de xocolatina és un nom, sense cap dubte.

Es van aixecar i van passar de llarg sense deixar propina. Vaig fixar-me que tots duïen una motxilla blava amb una ratlla groga vertical. L’últim em va mirar. Tenia els cabells foscos ondulats i l’ull dret una mica erràtic, com el meu.

Em vibrava el mòbil. Era en Lenny que em trucava per donar-me notícies d’en Sandy: no n’hi havia. Silenci estable que requeria paciència i resar. Vaig acabar en una botiga de vell i sense pensar-ho em vaig comprar una samarreta tenyida de segona mà amb la cara d’en Jerry Garcia. Al fons hi havia dues estanteries petites amb piles de *National Geographic*, llibres de Stephen King, videojocs i cedés qualssevol. Vaig trobar un parell de números antics de *Biblical Archaeology Review* i un exemplar de butxaca gastat d’Aurèlia de Gérard de Nerval. Tot era barat tret de la samarreta d’en Jerry Garcia, però valia la pena, la seva cara somrient irradiava amor químic.

Tornant a l’habitació em va sorprendre que algú hagués despenjat el diagrama de la paret i l’hagués enrotllat. Vaig estirar la samarreta damunt del coixí, vaig deixar-me caure a la butaca i vaig obrir *Aurèlia*, però quasi no vaig passar de la primera frase, fascinant. “Els nostres somnis són una segona vida.” Vaig endormiscar-me una estona i vaig tenir un somni de revolució, de la francesa, vull dir, amb joves vestits amb camises balderes i bombatxos de cuir. El seu líder està lligat a una reixa amb corretges. Un seguidor se li apropa amb una torxa i l’aguanta de manera que la flama cremi el lligam gruixut. El líder és alliberat, té els canells ennegrits i butllofes. Crida el seu cavall i aleshores em diu que ha format una banda que es diu Purpurina Nom.

—¿Per què Purpurina? —dic—. Guspira és millor.

—Sí, però Sparklehorse ja ho han fet servir.

—¿I Nom a seques?